

ІНТЕРНЕТ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: НОВА ЛОГІКА ДОСТУПУ ДО ЗНАННЯ ТА ЇЇ КОГНІТИВНІ НАСЛІДКИ

Бойко Артем Сергійович – здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня доктора філософії з соціології кафедри політичної соціології навчально-наукового інституту соціології та медіакомунікацій Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна, e-mail: artem.boiko@unit.city, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-2789-0110>

У статті проаналізовано трансформацію інтернету в умовах розвитку генеративного штучного інтелекту (ШІ). Обґрунтовано, що сучасне цифрове середовище поступово відходить від навігаційної моделі, в межах якої користувач самостійно здійснює пошук, відбір і порівняння джерел, і набуває ознак доставної моделі, де інформація подається у формі персоналізованих стрічок, рекомендацій та згенерованих відповідей. Показано, що така зміна логіки доступу до знання супроводжується трансформацією когнітивних практик: частина операцій, пов'язаних із пошуком, синтезом та інтерпретацією інформації, делегується алгоритмічним системам, тоді як діяльність користувача дедалі більше зосереджується на уточненні, відборі та редагуванні готових варіантів. Окрему увагу приділено змінам у сфері творчості. Запропоновано поняття «алгоритмічно опосередкована творчість» для опису нової форми креативної діяльності, у якій алгоритмічні системи генерують множину можливих рішень, а людина виконує функції їх спрямування, оцінювання, комбінування та редагування. Визначено, що зазначені процеси мають суттєві соціальні наслідки, пов'язані зі зміною ролі користувача, переосмисленням автономії суб'єкта, ризиками стандартизації культурного виробництва та трансформацією способів взаємодії з інформацією онлайн. Розглянуто вплив алгоритмічної медіації на структуру інформаційного поля, включаючи посилення ефектів фільтрації, персоналізації та фрагментації публічного дискурсу. Акцентовано, що зростання ролі генеративних систем змінює характер довіри до інформації, оскільки межа між створенням і відтворенням стає менш очевидною для користувача. Показано, що розвиток ШІ змінює не лише технологічні форми доступу до знання, але й когнітивні та соціальні механізми його засвоєння й продукування. Визначено перспективи подальших досліджень з обраної проблематики, зокрема вивчення довгострокових соціальних ефектів впровадження генеративного штучного інтелекту.

Ключові слова: штучний інтелект, ШІ, генеративний штучний інтелект, інтернет, цифрове середовище, доступ до знань, соціальні наслідки, когнітивні практики, алгоритмічно опосередкована творчість, когнітивне делегування.

Для цитування: Бойко А. С. Інтернет в умовах розвитку штучного інтелекту: нова логіка доступу до знання та її когнітивні наслідки. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». 2026. Випуск 56. С. 51-56. doi: <https://doi.org/10.26565/2227-6521-2026-56-05>

How to Cite: Boiko, A. (2026) 'The Internet In The Artificial Intelligence Age: A New Logic Of Access To Knowledge And Its Cognitive Consequences'. *Visnyk of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series «Sociological studies of contemporary society: methodology, theory, methods»*. 56. pp. 51-56. doi: <https://doi.org/10.26565/2227-6521-2026-56-05> [in Ukrainian]

Постановка проблеми. В сучасному цифровому суспільстві інтернет виступає ключовим середовищем доступу до знання. Втім, нині логіка цього доступу зазнає суттєвої трансформації під впливом розвитку алгоритмічних рекомендаційних систем і генеративного штучного інтелекту (ШІ). Якщо раніше взаємодія з інформацією будувалася за моделлю активної навігації, що передбачала самостійний пошук, відбір і порівняння джерел, то нині дедалі більшого поширення набуває модель, у межах якої інформація подається користувачу у вже відібраному або згенерованому вигляді.

Такий перехід супроводжується зміною ролі користувача в процесі пізнання: від активного суб'єкта, який конструює знання через взаємодію з множинністю джерел, до учасника взаємодії з уже структурованими інформаційними конструкціями. Відповідно трансформуються і когнітивні практики – частина операцій, пов'язаних із пошуком, аналізом і синтезом інформації, делегується алгоритмічним системам, тоді як діяльність користувача дедалі більше зосереджується на уточненні, відборі та редагуванні результатів.

Попри значну кількість досліджень, присвячених цифровим медіа, алгоритмічній селекції інформації та впливу ШІ на суспільство, все ще недостатньо розкритим залишається взаємозв'язок між

трансформацією структури інтернету як середовища доступу до знання та зміною когнітивних і творчих практик користувача. Зокрема потребує теоретичного осмислення перехід від «навігаційної» до «доставної» моделі цифрового середовища (терміни, які в межах статті використовуються як умовне аналітичне розрізнення) та його наслідки для характеру пізнання, мислення і творчості.

Таким чином, наукова проблема полягає у виявленні та концептуалізації змін у логіці доступу до знання в умовах розвитку генеративного ШІ, а також у визначенні його впливу на трансформацію когнітивних і творчих практик користувача.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика трансформації цифрового середовища під впливом алгоритмічних систем і ШІ перебуває в центрі уваги сучасних соціогуманітарних досліджень. Значний внесок у розуміння логіки цифрової культури зробив Л. Манович, який розглядав нові медіа як середовище вибору, навігації, комбінування та реміксу, підкреслюючи, що цифрові технології змінюють не лише форми репрезентації інформації, а й самі способи взаємодії з нею [1]. Важливим напрямом досліджень є також вивчення платформ як посередників доступу до інформації. У працях Т. Гіллеспі та Ж. ван Дейка, Т. Пула, М. де Вааля показано, що цифрові платформи не є нейтральними каналами передавання змісту, вони виступають активними інфраструктурами, які визначають видимість, ієрархію та доступність інформації для користувача [2; 15]. У цьому ж контексті Е. Парайзер акцентує увагу на феномені «filter bubble», в межах якого персоналізовані алгоритми формують індивідуалізовані інформаційні середовища [3], тоді як Ш. Зубофф розглядає ці процеси як частину ширшої логіки «наглядового капіталізму», що базується на зборі та комерціалізації поведінкових даних [16].

Окремий блок досліджень присвячений когнітивним наслідкам цифровізації. Зокрема, Д. Вегнер у межах концепції *transactive memory* обґрунтував, що люди мають тенденцію переносити функції збереження знань на зовнішні системи та інших учасників взаємодії [4]. Подальший розвиток цієї логіки представлений у праці Б. Спероу, Дж. Лю та Д. Вегнера, де доведено, що в умовах постійного доступу до цифрових ресурсів користувачі частіше запам'ятовують не саму інформацію, а спосіб її отримання [5]. Поглиблення цієї перспективи пропонує теорія розширеного мислення А. Кларка, згідно з якою цифрові технології можуть виступати як зовнішні когнітивні компоненти [17], що доповнюється сучасними інтерпретаціями вебу як середовища розподіленого та опосередкованого пізнання [18]. Н. Карп, своєю чергою, звертає увагу, що цифрове середовище стимулює фрагментарні та прискорені форми сприйняття й обробки інформації [6].

У новітніх дослідженнях дедалі більшого значення набуває аналіз ШІ як якісно нового етапу розвитку цифрового середовища. Зокрема, у праці Е. Бендер, Т. Гебру, А. Макміллан-Мейджор і Ш. Мітчелл порушено питання ризиків великих мовних моделей (LLM), зокрема їхнього впливу на виробництво змісту, відтворення упереджень і трансформацію довіри до інформації [8]. Дослідження у сфері обчислювальної творчості (зокрема концепція *Creative Adversarial Networks*) демонструють здатність алгоритмічних систем генерувати варіативні творчі рішення [19], що відкриває можливість для переосмислення класичної моделі творчості як процесу «сліпої варіації та селективного відбору» [11].

Аналітичні звіти Pew Research Center, McKinsey, Stanford HAI та World Economic Forum фіксують стрімке поширення генеративного ШІ як у повсякденних практиках користувачів, так і в організаційній діяльності, що свідчить про масштабність і системний характер цієї трансформації [9; 10; 12; 21; 22]. Водночас міжнародні інституції, зокрема OECD і UNESCO, наголошують на необхідності нормативного осмислення впливу ШІ на соціальні інститути, економіку та виробництво знання [13; 14].

Водночас, попри значну кількість досліджень, недостатньо вивченим залишається взаємозв'язок між трансформацією інтернету як середовища доступу до знання, зміною когнітивних практик користувача та переосмисленням характеру творчої діяльності в умовах розвитку генеративного ШІ. Саме цей аспект і становить дослідницький фокус даної статті.

Отже, **метою** статті є аналіз трансформації інтернету від простору навігації до середовища доставки інформації в умовах розвитку генеративного ШІ, зокрема її впливу на когнітивні та творчі практики користувача.

Виклад основного матеріалу. Історично інтернет формувався як гіпертекстове середовище, у межах якого користувач здійснював активну навігацію між взаємопов'язаними інформаційними вузлами. Така модель передбачала самостійне формування запиту, вибір джерел, переходи між сторінками та поступове конструювання уявлень на основі множинних фрагментів інформації. У цьому процесі пошук виступав не лише інструментом доступу до інформації, але й невід'ємною частиною когнітивної діяльності, оскільки включав формулювання питання, оцінку релевантності джерел та інтерпретацію результатів [1].

Подібна логіка відповідає класичному уявленню про інтернет як про децентралізовану систему, де користувач виступає активним суб'єктом пізнання. Як зазначає Л. Манович, ключовими операціями цифрової культури є вибір, навігація та комбінування, що формують особливий тип взаємодії з інформацією [1].

Однак із розвитком цифрових платформ спостерігається поступова зміна цієї моделі. Впровадження алгоритмічних рекомендаційних систем призводить до того, що значна частина інформації починає надходити до користувача у вже відбраному вигляді. Як підкреслює Т. Гіллеспі, цифрові платформи виконують функцію посередників, які не лише організовують доступ до інформації, але й активно формують її «видимість» [2]. У ширшому контексті ці процеси можуть бути інтерпретовані через концепцію «платформного суспільства», у межах якої цифрові платформи виступають ключовими інфраструктурами організації соціальної взаємодії та доступу до інформації [15]. Водночас, як зазначає Шошана Зубофф, алгоритмічні системи дедалі більше інтегруються в економіку спостереження, де дані користувача стають ресурсом для прогнозування і моделювання поведінки [16]. У результаті формується інша логіка доступу до інформації, яку можна описати як зсув від моделі «запит → пошук → вибір» до моделі «поведінка → прогноз → пропозиція». У межах цієї моделі алгоритмічні системи аналізують попередню активність користувача та формують персоналізовані інформаційні потоки, що зменшує необхідність самостійного пошуку [3].

Подібні процеси описані у концепції «filter bubble», запропонованій Е. Парайзером, згідно з якою користувач взаємодіє з персоналізованою інформаційною реальністю, сформованою алгоритмічними системами [3]. Подальший розвиток генеративного ШІ поглиблює цю трансформацію. На відміну від рекомендаційних систем, які працюють із вже існуючим змістом, генеративні моделі здійснюють його синтез, об'єднуючи різні джерела у єдину відповідь. Як наслідок, користувач дедалі частіше взаємодіє не з множинністю інформаційних джерел, а з їхньою узагальненою репрезентацією [9].

Важливість цієї трансформації підтверджується і масштабами поширення генеративного ШІ. За даними аналітичного звіту Pew Research Center, станом на 2025 рік 34% дорослих у США вже користувалися ChatGPT, причому серед молодших вікових груп цей показник є істотно вищим. Ці дані свідчать не лише про швидке поширення технології, але про зміну самої моделі взаємодії з інформацією. Зокрема, висока частка користування генеративними системами серед молодших аудиторій вказує на формування звички отримувати інформацію у вигляді готових, згенерованих відповідей, мінаючи етапи пошуку та порівняння джерел. Це означає, що доставна модель доступу до знання закріплюється не як допоміжна, але як базова когнітивна практика для нових користувачів.

Водночас McKinsey в своєму звіті фіксує широке впровадження генеративного ШІ в організаціях, хоча перехід від експериментального використання до повномасштабної інтеграції все ще залишається нерівномірним, що вказує на перехідний характер сучасного етапу, у якому співіснують дві моделі доступу до знання, але з поступовим розширенням домінування доставної [10].

Таким чином, відбувається структурний зсув логіки доступу до інформації – від розподіленого та багатокрокового процесу до більш централізованої та скороченої взаємодії з уже підготовленим або згенерованим змістом. Ця трансформація створює передумови для зміни когнітивних практик користувача. Зокрема, у класичній моделі взаємодії з інтернетом пізнання передбачало послідовність дій – формулювання запиту, пошук, відбір джерел, їхнє порівняння та інтерпретацію, де користувач виконував значну частину когнітивної роботи самостійно. У сучасному ж цифровому середовищі частина цих функцій делегується технологічним системам, що доцільно розглядати в межах концепції когнітивного делегування (cognitive offloading), запропонованої Д. Вегнером. Згідно з нею, люди мають тенденцію до переносу функцій збереження та обробки інформації на зовнішні носії та системи [4]. У сучасних дослідженнях ця логіка розвивається в межах концепцій розширеного та розподіленого пізнання, згідно з якими когнітивні процеси виходять за межі індивідуального розуму та включають зовнішні технічні системи [17; 18].

Подальші дослідження, зокрема робота Б. Спероу, демонструють, що за умов постійного доступу до цифрових ресурсів користувачі частіше запам'ятовують не саму інформацію, а спосіб її отримання [5]. Це свідчить про зміну структури когнітивних процесів, у яких зменшується роль внутрішнього збереження знань. У випадку із генеративним ШІ ця тенденція поширюється і на обробку інформації – користувач дедалі частіше взаємодіє з уже підготовленими або згенерованими відповідями, що зменшує необхідність виконання таких когнітивних операцій, як пошук, порівняння та синтез [6].

У цьому контексті доцільно говорити про формування нової когнітивної моделі, яку можна описати як взаємодію з варіантами. Замість самостійного конструювання знання користувач працює з уже сформованими інформаційними конструкціями: уточнює запит, обирає серед запропонованих варіантів або редагує отриманий результат. Таким чином, змінюється характер когнітивної діяльності – від процесуального до реактивно-редагувального. Подібні зміни узгоджуються з тезою Н. Карра про те, що цифрове середовище сприяє формуванню швидких і фрагментарних способів обробки інформації [6]. Генеративні технології підсилюють цю тенденцію, скорочуючи кількість кроків між запитом і результатом.

Можна констатувати, що трансформація цифрового середовища супроводжується не лише зміною способів доступу до інформації, але й глибинною перебудовою когнітивних практик, у межах яких зростає роль делегування та редагування. Зміни, що відбуваються у сфері когнітивних практик, знаходять своє відображення і в трансформації творчості як форми соціально опосередкованого виробництва змісту. Сучасні технологічні зміни впливають не лише на способи пізнання, але й на характер створення

культурних продуктів. Тут нам видається доцільним використовувати поняття алгоритмічно опосередкованої творчості для позначення такого типу креативної діяльності, в якому генерація варіантів дедалі частіше здійснюється алгоритмічними системами, тоді як людина виконує лише функції відбору, спрямування, редагування та композиційного узгодження результатів. Варто зауважити, що творча діяльність і в традиційному розумінні була близькою до пошукового процесу: суб'єкт генерує низку варіантів, комбінує їх, відкидає невдалі й поступово наближається до результату. Така логіка описується в межах теорій варіативності й відбору, зокрема у підході Д. Кемпбела, який розглядав творчість як механізм «сліпої варіації та вибіркового збереження» [11]. У сучасних умовах ця логіка доповнюється розвитком алгоритмічних систем генерації, зокрема неймережевих моделей, здатних самостійно продукувати нові варіанти візуального, текстового чи музичного змісту, що було продемонстровано у дослідженнях генеративних моделей творчості [19]. Це дозволяє говорити про зміщення центру творчого процесу від внутрішньої варіативності суб'єкта до зовнішнього згенерованого простору можливостей. Однак принципова відмінність сучасного етапу полягає у зміні джерела цієї варіативності. Якщо раніше множинність можливих рішень формувалася переважно в межах діяльності самого суб'єкта, то сьогодні вона дедалі частіше продукується зовнішніми алгоритмічними системами.

Використання генеративного ШІ радикалізує цю логіку: сучасні інструменти дозволяють створювати зображення, музику, відео та літературні продукти на основі короткого текстового запиту. Ця трансформація узгоджується з описаною Л. Мановичем логікою цифрової культури як культури вибору, комбінування та реміксу, у межах якої творчість дедалі менше пов'язана з первинним створенням і дедалі більше з операціями відбору, поєднання та трансформації [1].

У цьому контексті змінюється і структура творчого процесу. Якщо раніше він складався з етапів ідеації, реалізації та редагування, то сьогодні значна частина реалізації автоматизується, а ключовими стають формулювання запиту (prompt), оцінка результатів генерації та їхнє подальше коригування. Таким чином, творчість дедалі більше набуває характеру роботи з варіантами, що генеруються алгоритмічними системами, що призводить до зміни ролі суб'єкта творчості: користувач дедалі частіше виступає не як безпосередній виробник змісту, а як його організатор, редактор або куратор. Його компетенція полягає не стільки у створенні матеріалу, скільки у здатності керувати процесом генерації та відбору результатів.

Така трансформація має амбівалентний характер. З одного боку, знижується поріг входу у творчі практики, що розширює коло учасників культурного виробництва: інструменти генеративного ШІ дозволяють користувачам без професійної підготовки створювати складні культурні продукти, які раніше вимагали спеціалізованих знань і навичок. З іншого боку, стандартизація інструментів генерації створює ризик уніфікації результатів, оскільки значна частина контенту продукується за допомогою обмеженої кількості моделей, що працюють на подібних принципах, виникає тенденція до повторюваності стилістичних рішень і зниження різноманіття форм. Отже, у сфері творчості також відбувається структурний перехід від індивідуального виробництва змісту до алгоритмічно опосередкованого процесу його створення, у межах якого центральною стає не генерація «з нуля», а управління варіантами, що продукуються генеративними системами.

Описані зміни у структурі цифрового середовища, когнітивних практиках і творчості мають значні соціальні наслідки, оскільки впливають на характер взаємодії індивіда з інформацією та, відповідно, на формування нових типів соціальної поведінки. Відбувається трансформація ролі користувача: якщо у класичній моделі інтернету він виступав суб'єктом пошуку і відбору інформації, то в умовах алгоритмічно організованого середовища його роль дедалі більше зміщується у бік взаємодії з уже структурованими або згенерованими змістами. Це не означає повної втрати активності, однак змінює її характер: як вже було вказано, замість самостійного конструювання знання користувач дедалі частіше здійснює вибір, уточнення та редагування.

У цьому контексті можна говорити про зміну характеру автономії суб'єкта. Частина рішень, пов'язаних із відбором, структурою та подачею інформації, переноситься на рівень алгоритмічних систем. Як зазначає Т. Гіллеспі, платформи виконують роль посередників, які визначають видимість інформації, тим самим опосередковуючи доступ користувача до реальності [2]. Відповідно, автономія користувача дедалі більше залежить від логіки функціонування цих систем.

Другим важливим наслідком є зміна глибини когнітивної взаємодії з інформацією. Скорочення кількості когнітивних операцій, необхідних для отримання результату, може призводити до зниження рівня аналітичного опрацювання; як підкреслює Н. Карр, цифрове середовище стимулює швидкі, фрагментарні форми сприйняття, орієнтовані на негайний результат [6]. Генеративні технології посилюють цю тенденцію, зменшуючи необхідність самостійного пошуку і порівняння джерел.

Третім аспектом є зміна структури соціального виробництва змісту. З одного боку, зниження бар'єрів доступу до інструментів створення контенту розширює участь користувачів у культурному виробництві. З іншого боку, залежність від обмеженої кількості алгоритмічних систем створює ризик стандартизації результатів, що дає підстави говорити про одночасне розширення участі та звуження

різноманіття форм. Крім того, відбувається поступове зміщення меж між індивідуальним і технологічним у процесі виробництва змісту. Якщо раніше творчий продукт розглядався як результат діяльності конкретного суб'єкта, то в умовах використання генеративних систем він набуває характеру співпродукції людини і алгоритму. Це ускладнює питання авторства, відповідальності та інтелектуальної власності, та водночас вказує на трансформацію самого уявлення про творчість – від індивідуального акту створення до процесу взаємодії з алгоритмічними системами, які не просто розширюють можливості користувача, але й самостійно продукують варіанти рішень, зміщуючи роль людини від безпосереднього творення до відбору, спрямування та редагування.

Можна стверджувати, що трансформація цифрового середовища супроводжується формуванням нового типу суб'єкта, діяльність якого значною мірою відбувається у взаємодії з алгоритмічними системами. Цей суб'єкт не втрачає здатності до дії, однак його практики пізнання і творчості дедалі більше структуровані зовнішнім технологічним середовищем. Таким чином, розвиток ШІ не лише змінює інструменти роботи з інформацією в інтернеті, але й трансформує базові соціальні механізми взаємодії з нею, що потребує подальшого осмислення у межах соціологічного аналізу. Емпіричні дослідження також свідчать, що впровадження генеративного ШІ вже впливає на структуру праці, продуктивність і професійні практики, зокрема у сферах виробництва знання та креативної діяльності [21; 22].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Розвиток генеративного ШІ слід розглядати як один із ключових факторів сучасної соціальної трансформації, що виходить далеко за межі технологічних змін. Йдеться не лише про появу нових інструментів, але й про формування нової інфраструктури виробництва, відбору та поширення знання, в межах якої алгоритмічні системи дедалі активніше виступають учасниками соціальних процесів.

ШІ поступово інтегрується у повсякденні практики, професійну діяльність і комунікацію, змінюючи структуру взаємодії між людьми, інформацією та інституціями. Це проявляється у перерозподілі функцій між людиною і технологією, зростанні залежності від алгоритмічних рішень та посиленні ролі цифрових платформ як ключових посередників соціальної реальності. У результаті формується новий тип соціального середовища, у якому значна частина змісту створюється, модифікується або фільтрується алгоритмічними системами.

Ці процеси мають амбівалентний характер. З одного боку, генеративний ШІ розширює доступ до знань і інструментів створення контенту, знижує бар'єри входу в різні сфери діяльності та відкриває нові можливості для індивідуальної та колективної участі. З іншого боку, зростають ризики, пов'язані з концентрацією контролю над інформаційними потоками, стандартизацією змісту, відтворенням упереджень і розмиванням меж відповідальності за створений контент. У цьому контексті особливого значення набуває питання автономії суб'єкта та його здатності зберігати критичну дистанцію щодо алгоритмічно сформованої інформації. Взаємодія з генеративним ШІ дедалі більше вимагає не лише технічної грамотності, а й нових форм соціальної та когнітивної компетентності, пов'язаних із оцінюванням, інтерпретацією та контролем алгоритмічних результатів.

Таким чином, генеративний ШІ постає не як окремий технологічний інструмент, а як структурний елемент сучасного соціального порядку, що впливає на способи організації знання, комунікації та культурного виробництва. З цим пов'язані і перспективи подальших досліджень, з-поміж яких нам окремо хотілось би виділити аналіз довгострокових соціальних ефектів впровадження генеративного ШІ. Зокрема, актуальним є вивчення трансформації соціальних інститутів під його впливом, зміни структури ринку праці, переосмислення ролі освіти, а також дослідження етичних і нормативних аспектів взаємодії людини та алгоритмічних систем у контексті відповідальності, довіри та авторства.

References:

1. Carr, N. (2020). *The shallows: What the Internet is doing to our brains* (Updated ed.). W.W. Norton & Company.
2. Gillespie, T. (2018). *Custodians of the Internet: Platforms, content moderation, and the hidden decisions that shape social media*. Yale University Press.
3. Manovich, L. (2013). *Software Takes Command*. Bloomsbury Academic.
4. Pariser, E. (2011). *The filter bubble: What the Internet is hiding from you*. Penguin Press.
5. Sparrow, B., Liu, J., & Wegner, D. M. (2011). Google effects on memory: Cognitive consequences of having information at our fingertips. *Science*, 333(6043), 776–778. <https://doi.org/10.1126/science.1207745>
6. Wegner, D. M. (1987). Transactive memory: A contemporary analysis of the group mind. In B. Mullen & G. R. Goethals (Eds.), *Theories of group behavior* (pp. 185–208). Springer.
7. Floridi, L. (2014). *The fourth revolution: How the infosphere is reshaping human reality*. Oxford University Press.
8. Zuboff, S. (2019). *The age of surveillance capitalism*. PublicAffairs.
9. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2017). *Machine, platform, crowd: Harnessing our digital future*. W. W. Norton & Company.
10. McKinsey & Company. (2023). *The state of AI in 2023: Generative AI's breakout year*. <https://www.mckinsey.com>
11. OpenAI. (2023). GPT-4 technical report. *arXiv*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2303.08774>
12. Bubeck, S., et al. (2023). Sparks of artificial general intelligence: Early experiments with GPT-4. *arXiv*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2303.12712>

13. Dwivedi, Y. K., et al. (2023). So what if ChatGPT wrote it? Multidisciplinary perspectives on opportunities, challenges and implications of generative conversational AI. *International Journal of Information Management*, 71, 102642. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2023.102642>
14. Gillespie, T. (2020). Content moderation, AI, and the question of scale. *Big Data & Society*, 7(2). <https://doi.org/10.1177/2053951720943234>
15. Kshetri, N. (2023). Generative AI and the future of work. *IT Professional*, 25(4), 10–14. <https://doi.org/10.1109/MITP.2023.3278383>
16. Pew Research Center. (2024). AI and the future of human work. <https://www.pewresearch.org>
17. European Commission. (2023). Ethics guidelines for trustworthy AI. <https://digital-strategy.ec.europa.eu>
18. Russell, S., & Norvig, P. (2021). *Artificial intelligence: A modern approach* (4th ed.). Pearson.
19. Tegmark, M. (2017). *Life 3.0: Being human in the age of artificial intelligence*. Knopf.
20. Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2020). Rulers of the world, unite! The challenges and opportunities of artificial intelligence. *Business Horizons*, 63(1), 37–50. <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2019.09.003>

Статтю отримано 26.04.2026

Статтю рекомендовано до публікації 21.05.2026

Статтю прийнято до друку 25.05.2026

Статтю опубліковано 29.05.2026

THE INTERNET IN THE ARTIFICIAL INTELLIGENCE AGE: A NEW LOGIC OF ACCESS TO KNOWLEDGE AND ITS COGNITIVE CONSEQUENCES

Boiko Artem – PhD student at the Department of Political Sociology, Educational and Scientific Institute of Sociology and Media Communications, V. N. Karazin Kharkiv National University, 4, Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine, e-mail: artem.boiko@unit.city, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-2789-0110>

The article analyzes the transformation of the Internet in the context of the development of generative artificial intelligence (AI). It argues that the contemporary digital environment is gradually shifting away from the navigational model, in which users independently search for, select, and compare sources, and is acquiring the features of a delivery model, where information is provided through personalized feeds, recommendations, and generated responses. This shift in the logic of access to knowledge is shown to be accompanied by a transformation of cognitive practices: a number of operations related to the search, synthesis, and interpretation of information are delegated to algorithmic systems, while user activity increasingly focuses on refining, selecting, and editing ready-made outputs. Particular attention is paid to changes in the field of creativity. The concept of algorithmically mediated creativity is proposed to describe such a new form of creative activity in which algorithmic systems generate a range of possible solutions, while humans perform the functions of directing, evaluating, combining, and editing them. These processes are found to have significant social implications, including changes in the user's role, the rethinking of subject autonomy, the risks of standardization in cultural production, and transformations in the ways of interacting with information online. The article also examines the impact of algorithmic mediation on the structure of the information environment, particularly the intensification of filtering, personalization, and the fragmentation of public discourse. It is emphasized that the growing role of generative systems reshapes the nature of trust in information, as the boundary between what is created and what is reproduced becomes less apparent to the user. The study demonstrates that the development of AI transforms not only the technological forms of access to knowledge, but also the cognitive and social mechanisms of its acquisition and production.

Keywords: artificial intelligence, AI, generative artificial intelligence, Internet, digital environment, access to knowledge, cognitive practices, social consequences, algorithmically mediated creativity, cognitive offloading.

The article received 26.04.2026

The article is approved for publication 21.05.2026

The article is recommended for publication 25.05.2026

The article is published 29.05.2026
